25/03/2023

«Και όταν η μεγάλη Ώρα εσήμανε» – Η ιστορική μονή της Αγίας Λαύρας και το Ιερό Λάβαρο της Επαναστάσεως

/ Ιερές Μονές

“Και όταν η μεγάλη Ώρα εσήμανε, και πάλιν εδώ εις τον Ιστορικόν τούτον της Αγίας Λαύρας Ναόν, η μυστική λαχτάρα της Φυλής διά την Ελευθερίαν λαμβάνει αρχήν και υπόστασιν. Τότε το ιερόν Παραπέτασμα της Ωραίας Πύλης του Ναού, καθηγιασμένον υπό μυριάδων μυσταγωγιών τελεσθεισών υπό τας πτυχάς Του και ευλογηθέν έν ιερώ Μυστηρίω υπό του Εθνεγέρτου Π. Πατρών Γερμανού, γίνεται Λάβαρον και Σύμβολον του αγώνος των Ελλήνων προ αυτού οι πρώτοι αγωνισταί ορκίζονται τον αιώνιον Ελληνικόν όρκον «Ελευθερία ή θάνατος» και ρίπτονται εις άνισον και παράλογον πάλην διά του Χριστού την Πίστιν την αγίαν και της Πατρίδος την ελευθερίαν”.

Τα λόγια αυτά διαβάζει κανείς όταν επισκέπτεται την επίσημη ιστοσελίδα της ιστορικής μονής της Αγίας Λαύρας, η οποία ταυτίστηκε στις καρδιές των Ελλήνων με την πρώτη σπίθα του μεγάλου αγώνα για την Ελευθερία.

Και δεν αποτελεί σταθμό αλλά την αρχή…

Γράφει η Δέσποινα Σωτηρίου

Διατηρεί ως σήμερα όλος ο χώρος διάχυτη τη συγκίνηση της ώρας που για πρώτη φορά παίρνει σάρκα καί οστά το μεγάλο όραμα θρεμμένο από γενιές και γενιές υπόδουλων Ελλήνων.

Η ιστορία της είναι άμεσα συνυφασμένη με την έναρξη της επανάστασης του 1821, την ύψωση του λαβάρου και την ορκωμοσία των οπλαρχηγών από τον μητροπολίτη Παλαιών Πατρών Γερμανό.

Η ιστορία

Σύμφωνα με την παράδοση, η μονή ιδρύθηκε το 961 και αρχικά βρισκόταν περίπου 300 μ. ψηλότερα, στην τοποθεσία Παλαιομονάστηρο. Πυρπολήθηκε από τους Τούρκους το 1585 και ξαναλειτούργησε το 1600, ενώ το 1689 μεταφέρθηκε στη σημερινή της θέση από τον ηγούμενο Ευγένιο. Στην επανάσταση του 1821 συνέβαλε σημαντικά, προσφέροντας χρήματα και τρόφιμα. Το 1826 πυρπολήθηκε από τον Ιμπραήμ, αλλά οι μοναχοί είχαν προλάβει να την εγκαταλείψουν, σώζοντας και πολλά από τα πολύτιμα κειμήλιά της. Ανοικοδομήθηκε το 1828 με την προσθήκη τρίτου καθολικού, αλλά καταστράφηκε πάλι το 1844 από σεισμό και ανοικοδομήθηκε το 1850. Τελευταία μεγάλη καταστροφή υπέστη από τους Γερμανούς το 1943 και η ανοικοδόμησή της ολοκληρώθηκε γύρω στο 1950 με την

εποπτεία του αρχιτέκτονα Αναστάσιου Ορλάνδου.

Η διατήρηση του ονείρου

Βέβαια η ουσιαστική συμβολή της Μονής, ήταν κυρίως, στη συντήρηση του ονείρου των υπόδουλων Ελλήνων, στην ενδυνάμωση του οραματισμού της ελεύθερης πατρίδας, στη σταθερή φροντίδα για να μη σβήσει η μεγάλη ελπίδα του γένους.

Το συγκρότημα περικλείεται από τις πτέρυγες των κελιών που σχηματίζουν περίβολο. Στο κέντρο του βρίσκεται το νεότερο καθολικό, που ανήκει στον τύπο της βασιλικής με τρούλο, ενώ δεξιά της κύριας εισόδου του περιβόλου, το καθολικό του 17ου αιώνα, που είναι αγιορείτικου τύπου, δηλαδή μονόκλιτο, με τρεις κόγχες και τρούλο. Η μονή διαθέτει πλούσια βιβλιοθήκη με σπάνια βιβλία και έγγραφα, και μουσείο με μοναδικά κειμήλια από την ελληνική επανάσταση. Μεταξύ αυτών, το ξακουστό λάβαρο που ύψωσε ο Παλαιών Πατρών Γερμανός κηρύττοντας την Επανάσταση του 1821, ένα Ευαγγέλιο με διαμάντια, δώρο της αυτοκράτειρας Αικατερίνης της Ρωσίας, και τα άμφια του Παλαιών Πατρών Γερμανού. Επίσης, διαθέτει λείψανα αγίων και την κάρα του Αγίου Αλεξίου, πολιούχου των Καλαβρύτων, δωρεά του αυτοκράτορα Μανουήλ Παλαιολόγου το 1398.

Το Λάβαρο [μέσα από τα αρχεία της Ιεράς Μονής]

Το Λάβαρο της επαναστάσεως η αλλιώς η πρώτη σημαία τοϋ νεώτε- ρου ελληνικού Έθνους ξεκινάει την ιστορία του πολύ νωρίτερα άπό το 1821. Όπως φαίνεται στον κώδικα της Μονής, το ιστορικό Λάβαρο ήρθε στη Μονή επί Ηγουμένου Τιμόθεου, ο όποιος άνήλθε στον ηγουμενικό θρόνο το 1735. Το έφερε ο Ιερομόναχος Νεόφυτος το 1737 όταν επανήλθε στην 'Αγία Λαύρα άπό το μετόχι των Παλαιών Πατρών.

Το 1779 επί Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Σωφρονίου, φέρεται σε κατάστιχο πενήντα περίπου αντικειμένων που κλάπησαν άπό τον Ζένιο Χάρο και τους Αλβανούς κατά τη διάρκεια τοϋ έτους 1773, στη διάρ¬κεια επιδρομών για τις όποιες γίνεται λόγος σε προηγούμενο κεφάλαιο. Σύμφωνα με τον κώδικα της Μονής ο ηγούμενος "Ανθιμος πήγε στη Ρού-μελη, βρήκε που είχαν πουληθεί τα κλεμμένα άπό τη Μονή κειμήλια και τα άγόρασε. Μ' αυτόν τον τρόπο το λάβαρο έπέστρεψε στη θέση του.

Το σχήμα του είναι έπίμηκες ορθογώνιο (1,20 μήκος και 0,95 πλάτος) κι όχι όπως συνήθως τρίγλωσσο. "Πρώτον έφερε την Κοίμηση της Ύπεραγίας ημών Θεοτόκου και άειπαρθένον Μαρίας κεντισμένην διά μαγγάνου" στη μνήμη της οποίας και το Παλαιομονάστηρο και η νεώτερη Μονή της έπαναστάσεως, τιμώνται. Τυπολογικά δεν διαφέρει άπό τις συνηθισμένες αγιογραφίες της Κοιμήσεως. Είναι φιλοτεχνημένο με έμπνευση, επιμέλεια και θρησκευτικό αίσθημα. Στο κέντρο

είκονίζεται η Παναγία σε οριζόντια θέση. Πάνω άπό τη νεκρική κλίνη, ο Χριστός κρατά στα χέρια του σπαργανωμένο βρέφος που συμβολίζει την ψυχή της Θεοτόκου. Τη σκηνή περιβάλουν μορφές αγίων. Το έπάνω μέρος της εικόνας καταλαμβάνουν “Αγγελοι οι όποιοι ένέχουν μετάλλιο, μέσα στο στο όποιο είκονίζεται η Ψυχή της Θεοτόκου. Το ύπόραμμα είναι μεταξένιο σε κιτρινωπή άπόχρωση. Τα πρόσωπα αποδίδονται έντεχνα με πολλές λεπτομέρειες και γι’ αυτά έχει χρησιμοποιηθεί μετάξι απαλού χρώματος. Με χρυσά νήματα είναι κεντημένα τα ένδύματα ένώ, μικρά και μεγαλύτερα μαργαριτάρια σχηματίζουν το φωτοστέφανο της Θεοτόκου. Πυκνά θυσ- σανωτά κρόσσια άπό μετάξι σε βαθύ πορφυρό χρώμα έχουν ποικιλθεί με δύο σειρές μαργαριταριών, ένώ μαργαριτάρια έχουν έπίσης προσραφεί στα κάθετα πλευρικά άκρα.

Το 1821 ήταν παραπέτασμα της Ωραίας Πύλης του τέμπλου του ιστο-ρικού λεγάμενου σήμερα ναού. Το 1826 που η Μονή πυρπολήθηκε άπο τον Τμπραήμ το λάβαρο και πάλι διασώθηκε από τους μοναχούς “Αθανάσιο και Δανιήλ, οι όποιοι το μετέφεραν στο νησί Κάλαμο κοντά στην “Ιθάκη.

“Αξίζει εδώ μια μικρή λεπτομέρεια που αποτελεί μια πρόσθετη μαρτυρία της μακράς ιστορίας του. Την κεφαλή του προς τα αριστερά αγγέλου έχει διατρήσει Τουρκική σφαίρα κατά τη διάρκεια της πολιορκίας των Καλαβρύτων.

Το λάβαρο συντηρήθηκε πολύ πρόσφατα (1993) με ιδιαίτερη προ¬σοχή, λόγω του ότι ο χρόνος και οι κλιματολογικές συνθήκες είχαν αρχίσει να καταστρέφουν κλωστές και μετάξι και αισθητά να το αλλοιώνουν. Σήμερα, ως σημαντικότατο κειμήλιο φυλάσσεται σε ειδική θήκη στη Μονή.

ΗΕΡΟΝ ΚΑΒΑΡΟΝ ΤΒΖΝ